

Torsdagen den
24 november 1977

Torsdagen den 24 november

Kl. 13.00

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

§ 2 Om det statliga stödet för finansiering av arbetsmiljöförbättringar

Arbetsmarknadsministern PER AHLMARK erhöll ordet för att besvara Johan Olssons (c) den 11 november anmälda fråga, 1977/78:141, och anförde:

Herr talman! Johan Olsson har frågat mig om jag avser föreslå förlängning av verksamheten med s. k. arbetsmiljögarantilån ytterligare några år.

Arbetsmiljögarantilånen, AG-lånen, är avsedda att stimulera till arbetsmiljöförbättringar i mindre och medelstora företag. Det har visat sig att dessa fördelaktiga lån verksamt bidragit till sådana förbättringar för de anställda i de företag som utnyttjat denna möjlighet. Behovet av dessa särskilda stimulansåtgärder är alltså stort. Regeringen kommer därför inom kort att föreslå riksdagen att den nuvarande garantiramen på 200 milj. kr. får utnyttjas även efter detta års utgång samt att en ny ram ställs till verksamhetens förfogande för år 1978.

JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för det raka och positiva beskedet.

Vi har alltmer kunnat inse betydelsen av en förbättrad arbetsmiljö för människornas välfärd. Den nya arbetsmiljölagen, som arbetsmarknadsministern lade fram under vårens riksmöte, var ett viktigt steg för att skapa bättre arbetsmiljöer, och det var glädjande att den kunde antas i stor enighet.

De s. k. AG-lånen, dvs. statliga lånegarantier för arbetsmiljöförbättringar, tillkom för att förbättra arbetsmiljöerna i mindre och medelstora företag. Genom småföretagspropositionen, som nyligen lagts fram på riksdagens bord, vet vi vilken betydelse denna grupp företag har för landets sysselsättning och välbefinnande. Det är viktigt att arbetsmiljöerna i dessa företag kan förbättras. De här företagen befinner sig ofta i en svår ekonomisk situation, men med AG-lånens hjälp har arbetsmiljöförbättringar gjorts som annars inte varit möjliga.

Att så är fallet framgår också av Landsorganisationens skrivelse till

*Om det statliga
stödet för finansiering av arbetsmiljöförbättringar*

Torsdagen den
24 november 1977

*Om rätten till
pensionärsrabatt
hos SJ*

arbetsmarknadsministern i början av denna månad. I den skrivelsen hemställs om en förlängning av lånegarantierna för arbetsmiljöförbättringar i små och medelstora företag. Jag vill passa på att notera den omsvängning som skett när det gäller LO:s bedömning av den här frågan. Jag förstår att orsaken är de goda erfarenheter man har ute i landet, både på fackligt håll och inom näringslivsorganisationerna. Dröjsmålet med att utnyttja lånen i önskad omfattning kan förklaras av brist på information, men planering tar ju också sin tid. På sistone har dock utnyttjandet av lånen ökat mycket starkt.

I och med att den nya arbetsmiljölagen träder i kraft den 1 juli nästa år förs också ensamföretagarna, dvs. de som inte har några anställda utan driver verksamheten själva, in under arbetarskyddet i vad gäller tekniska anordningar och ämnen. Jag tycker att det är angeläget att regeringen i fortsättningen, vid en förlängning av AG-lånen, beaktar även denna grups arbetsmiljöer, som ofta är bristfälliga.

Med de anförda vill jag än en gång tacka för det glädjande och positiva beskedet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om rätten till pensionärsrabatt hos SJ

Kommunikationsministern BO TURESSON erhöll ordet för att besvara *Anton Fågelsbos* (c) den 15 november anmälda fråga, 1977/78:143, och anförde:

Herr talman! Anton Fågelsbo har frågat mig om jag är villig att medverka till att den regel slopas som innebär att en kvinna, som åtnjuter hustrutillägg och som inte uppnått 65 års ålder, förlorar sin rätt till pensionärsrabatt vid makens död.

Efter riksdagens beslut utvidgades SJ:s dåvarande 67-kortsrabatt fr. o. m. år 1969 till att gälla inte bara ålderspensionärer utan även vissa förtidspensionärer och andra förmånstagare enligt lagen om allmän försäkring. Till de nya kategorierna rabattberättigade kom kvinnor med hustrutillägg att höra, men inte änkepensionärer. Eftersom utvidgningen inte var kommersiellt betingad, har SJ sedan budgetåret 1969/70 erhållit ersättning över statsbudgeten för utvidgningen.

Frågan om en ytterligare utvidgning av rabatten till bl. a. änkepensionärer har vid flera olika tillfällen efter år 1969 behandlats av riksdagen med anledning av motioner i ämnet. Riksdagen har emellertid avvisat sådana yrkanden med hänsyn inte minst till svårigheten att dra gränser gentemot andra grupper. Med hänvisning härtill är jag inte beredd att föreslå någon ändring av reglerna för pensionärsrabatten.

ANTON FÅGELSBO (c):

Herr talman! Jag skall be att få tacka kommunikationsministern för att jag har fått min fråga besvarad. Jag är dock inte nöjd med svarets innehåll.

Det av mig upptagna förhållandet har kommit som en överraskning för många kvinnor när deras make avlidit. Det har gällt fall där maken varit pensionerad och maken inte uppnått 65 års ålder men erhållit hustrutillägg. Då har hustrun varit berättigad till pensionärsrabatt. Jag har mött flera exempel där hustrun efter makens död velat utnyttja pensionärsrabatten, men när hon skulle lösa tågbiljetten blivit överraskad av beskedet att rabatten inte gäller längre.

Jag är litet förvånad över svaret på min fråga. Det sägs att riksdagen har behandlat detta krav flera gånger och avvisat detsamma "med hänsyn inte minst till svårigheten att dra gränser gentemot andra grupper". Är det enda skälet till den negativa inställningen? Skulle inte detta krav kunna tillgodoses i dag, med de avancerade tekniska möjligheter som står till buds?

Det är inte billigt att åka tåg i dag med de höga biljettpriser som gäller, och vi vill ju öka kollektivtrafikens användning. Man har nu höjt biljettpriserna, och vi kan samtidigt i dagens tidningar se att man måste lägga ned olika bandelar på grund av otillräckligt trafikunderlag.

Jag skulle önska att kommunikationsministern något ville konkretisera sitt svar.

Kommunikationsministern BO TURESSON:

Herr talman! Om Anton Fågelsbo läser mitt svar på rätt sätt, skall han finna att jag åberopar svårigheterna att dra gränser i detta sammanhang med hänvisning till att riksdagen har konstaterat att sådana svårigheter föreligger. Jag har inte haft anledning att pröva det utan jag har bara refererat vad riksdagen sagt.

Men det finns naturligtvis skäl för mig och för riksdagen att i dagens statsfinansiella situation och budgetläge visa varsamhet med att dra på staten nya utgifter, och det är den reella bakgrunden till min inställning till denna fråga. SJ skall ju ha ersättning av skattemedel när förmåner av detta slag införs.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om förbättrad samhällsinformation till blivande föräldrar, m. m.

Socialministern RUNE GUSTAVSSON erhöll ordet för att besvara *Bonnie Bernströms* (fp) den 17 november anmälda fråga, 1977/78:148, och anförde:

Herr talman! Bonnie Bernström har frågat mig vilka åtgärder jag tänker

Nr 34

Torsdagen den
24 november 1977

Om förbättrad samhällsinformation till blivande föräldrar, m. m.

Torsdagen den
24 november 1977

*Om förbättrad
samhällsinforma-
tion till blivande
föräldrar, m. m.*

vidta för att förbättra samhällets information till och utbildning av blivande och nyblivna föräldrar.

Inom såväl socialstyrelsen som olika landsting pågår, som Bonnie Bernström nämner i sin fråga, en rad verksamheter för att förbättra och vidga informationen från samhällets sida till blivande och nyblivna föräldrar. Sälunda har i årets budget medel avsatts för särskild information till blivande föräldrar. Inom socialstyrelsens nämnd för hälsouppllysning har man påbörjat ett arbete med att framställa ett särskilt informationsmaterial. Vidare producerar vissa landsting och kommuner informationsmaterial i egen regi.

En särskild kommitté, barnomsorgsgruppen, har i uppdrag att göra en övergripande utredning beträffande frågan om föräldrautbildning. Barnomsorgsgruppen överlämnade hösten 1975 ett betänkande, där – i ett diskussionskapitel – vissa principiella förslag om föräldrautbildning framfördes. Betänkandet har remissbehandlats, och remissvaren ligger till grund för arbetsgruppens fortsatta utredningsarbete. Barnomsorgsgruppen kommer att i början av nästa år överlämna ett betänkande som främst rör föräldrautbildning för blivande och nyblivna föräldrar. Gruppens förslag kommer bl. a. att avse organisation och innehåll i en allmän föräldrautbildning inom mödra- och barnhälsovården samt förlossningsvården. Härvid kommer även vissa förslag om samhällets insatser för framställning och distribution av informations- och studiematerial att lämnas.

Efter sedvanlig remissbehandling kommer barnomsorgsgruppens förslag att prövas av regeringen i enlighet med de uttalanden som gjorts i regeringsförklaringen år 1976.

BONNIE BERNSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret.

96 % av all information till blivande och nyblivna föräldrar kommer från Semper AB och Findus AB. I den starkt informationssökande grupp, som föräldrar utgör, mottas denna information tacksamt av de flesta, eftersom alternativet från samhället är mycket magert.

Det är både fördelar och nackdelar med barnmatsfabrikanternas information. Fördelen är att informationen över huvud taget finns – annars skulle föräldrarna knappast få någon information alls. Nackdelen är bl. a. att informationen förmedlar värderingar som det vore bra att ha alternativ eller komplement till. Så är nu inte fallet.

Föräldrarna blir beroende av burkmat och bibringas lätt uppfattningen att maten är det viktigaste för barnen. Men det finns faktiskt andra behov som är precis lika viktiga att tillfredsställa i samma utsträckning. Semper presenterar visserligen ett väl utarbetat leksaksprogram för första levnadsåret, men informationen om mat och leksaker har sådan omfattning, att föräldrarna tror att mat och lek är viktigare än de andra behoven. Dessutom finns det ingen upplysning om hur barns sömnproblem klaras av, vad man gör när daghemsplats inte finns och hur man hanterar si-

tuationer med separationsångest, dvs. de för föräldrarna allvarliga problemen.

Av socialministerns svar verkar det som om samhället har en aktiv verksamhet på området. Det skulle vara fallet, om barnvårdscentralerna i och för sig fungerade bättre, om de var aktivare och inte låtit sig passiviseras i den utsträckning som de har av det material som barnmatsfabrikanterna framställer.

För att samhället skall kunna konkurrera med barnmatsfabrikanternas information tror jag det är oerhört viktigt att konkurrensen blir på lika villkor.

Det material som socialstyrelsen nu utarbetar är välkommet. Det vore bra om socialministern här kunde säga att det materialet, i likhet med barnmatsfabrikanternas information, skall få delas ut gratis till barnvårdscentralerna.

Socialministern RUNE GUSTAVSSON:

Herr talman! Jag vill först säga till Bonnie Bernström att de underhandskontakter som jag har haft med socialstyrelsen och livsmedelsverket i och för sig inte ger belägg för att det skulle finnas några felaktigheter i den information som ges ut av barnmatsfabrikanterna.

Sedan kan jag inte hålla med Bonnie Bernström när hon säger att barnvårdscentralerna i sitt arbete har helt passiviserats av den information som gått ut. Jag tror detta är en överdrift och att det var litet förhastat av Bonnie Bernström att fälla det omdömet.

Beträffande aktiviteterna kan jag bara hänvisa till det arbete som pågår och som Bonnie Bernström känner till. Jag har i mitt interpellationssvar redovisat arbetet med föräldrautbildning och sagt att det skall knytas till barnvårdscentralerna.

Då Bonnie Bernström nämnde informationen om leksaker, vill jag påminna om att vi sedan några år tillbaka har ett lekmiljöråd, som jag tror är ganska aktivt.

BONNIE BERNSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har en känsla av att socialministern inte ens har lagt märke till att det finns en undersökning som visar att 96 % av all skriftlig information till föräldrar kommer från andra instanser än samhället.

Rent sakliga felaktigheter i barnmatsfabrikanternas information har jag inte sagt någonting om, men där förekommer värderingar och bilder som det finns anledning för samhället att ge komplement till. Det tror jag att vi är överens om.

Vad beträffar barnvårdscentralernas funktion är många av dem bra, men det finns också många som är oerhört dåliga – annars skulle vi inte ha ett så aktivt krav på föräldrautbildning sedan ett tiotal år i det här landet.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 34

Torsdagen den
24 november 1977

*Om förbättrad
samhällsinforma-
tion till blivande
föräldrar, m. m.*

Torsdagen den
24 november 1977

*Om ökad utbildning
av tandsköterskor*

Statsrådet BRITT MOGÅRD erhöll ordet för att besvara *Guðrun Sundströms* (s) den 17 november anmälda fråga, 1977/78:150, och anförde:

Herr talman! Guðrun Sundström har frågat mig när jag kommer att lägga fram förslag om ökad utbildning för tandsköterskor i enlighet med den läroplan som framlagts av skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsens förslag till utbildning av tandsköterskor innebär en ökning av utbildningstiden från 23 veckor till två år. En sådan ökning av undervisningstiden jämte övriga förändringar som föreslås innebär väsentligt ökade kostnader för både staten och kommunerna.

Jag vill i sammanhanget erinra om att utbildningen av tandsköterskor även sker vid statliga tandsköterskeskolor, där praktiken förläggs till de odontologiska klinikerna. Om den föreslagna tvååriga utbildningen skall ersätta den nuvarande vid statens tandsköterskeskolor måste bortfallet av den arbetskraft som f. n. erhålls genom elevers och praktikanter tandvårdspraktik på ett eller annat sätt kompenseras. Universitets- och högskoleämbetet har nyligen inkommit till utbildningsdepartementet med en redogörelse för vilka kostnadsmässiga konsekvenser förslaget skulle innebära för de odontologiska fakulteterna. Denna redovisning granskas f. n. inom departementet.

Förslagets budgetmässiga konsekvenser bör enligt min mening till fullo vara belysta innan ställning till förslaget kan tas.

GUDRUN SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Mogård för svaret som hon har lämnat.

Med tanke på situationen inom tandvården f. n. är det angeläget att vi har välutbildad personal där men också att det finns vägar öppna till vidareutbildning för den personal som redan är i arbete. Tandhygienisterna – ett ganska nytt yrke – är mycket efterfrågade ute i tandvården, men många tandsköterskor är avstängda från tandhygienistutbildningen därför att de saknar gymnasiekompetens.

När skolöverstyrelsen under den socialdemokratiska regeringens tid tog initiativet till och utarbetade en läroplan som skulle föra fram till en tvåårig gymnasiekurs för tandsköterskor var detta ett klart belägg för att det rådde brist på en enhetlig utbildning för tandsköterskorna.

Nu ställs det allt flera krav på att våra tandsköterskor skall utföra kvalificerade arbetsuppgifter. Från både dem själva och deras huvudmän har trycket på att de skall ha en bra grundutbildning ökat. Då är det också viktigt att man får fram moderna läromedel och läroplaner för den personalen.

Om man jämför yrkeskåren från de s. k. vårdyrkena så är det, mig veterligt åtminstone, bara tandsköterskornas yrkesutbildning som inte innebär en gymnasieutbildning. Tandhygienistutbildningen är ju överförd till våra högskolor. För att komma in där behöver man ha gymnasie-

kompetens, om man inte får dispens.

Därför tycker jag att det brådskar med ett besked i den här frågan. Otåligheten är stor bland de anställda. Landstingen som huvudmän och även privata tandläkare ställer allt större krav på denna yrkeskår. Bland de anställda som vill fortsätta detta arbete och inrikta sig på mera kvalificerade uppgifter finns en stor vilja att få en bättre grundutbildning.

Många har blivit rädda inför de rykten som varit i omlopp – att den nu föreslagna tvååriga utbildningen skulle dras ned till en ettårig utbildning. Jag tycker det skulle vara beklagligt om man gjorde en sådan förändring av den föreslagna utbildningen.

Jag tackar statsrådet för de synpunkter som hon har anfört, fastän jag är mycket kritisk mot att inte dessa planer har lagts fram tidigare från den nuvarande regeringen.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Får jag bara upprepa vad jag angav som skäl för att denna läroplan ännu inte har kommit ut i praktiken. Jag anser att förslagets budgetmässiga konsekvenser måste genomlysas ordentligt innan man tar ställning. Det finns ingen grund, såvitt jag har mig bekant, för de rykten som Gudrun Sundström talar om.

Jag skall kanske också tillägga att självfallet måste man se utbildningen av tandsköterskor och tandhygienister i ett helhetsperspektiv.

GUDRUN SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Statsrådet Mogård säger i svaret som jag fick för några minuter sedan att mycken arbetskraft skulle undandras om man genomförde en tvåårig utbildning. Jag tycker att det är ett felaktigt resonemang. Det blir nämligen så inom detta yrke, att även många tandsköterskor som inte är utbildade får ta hand om ny personal. Därför kan vi säga att en blind leder en blind i det här arbetet, och det tycker jag är en fara inom tandvården.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om tidpunkten för proposition om energihushållning i befintlig bebyggelse

Bostadsministern ELVY OLSSON erhöll ordet för att besvara *Ingvar Carlssons* (s) den 16 november anmälda fråga, 1977/78:144, och anförde:

Herr talman! Ingvar Carlsson har frågat mig om garantier kan lämnas för att propositionen om energihushållning i befintlig bebyggelse läggs fram den 1 december 1977.

En slutlig beredning av propositionen pågår inom regeringskansliet. Några garantier för att propositionen läggs till den 1 december kan jag inte lämna.

Nr 34

Torsdagen den
24 november 1977

*Om tidpunkten för
proposition om
energiushållning i
befintlig bebyggelse*

Torsdagen den
24 november 1977

*Om tidpunkten för
proposition om
energiushållning i
befintlig bebyggelse*

INGVAR CARLSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Olsson för svaret. Bakgrunden till min fråga är följande.

Den 2 september 1976 uttalade centerledaren Thorbjörn Fälldin i TV: "Planverk, byggforskning, andra myndigheter visar att man med nu känd teknik och bättre isolering kan reducera energibehovet i våra lägenheter till hälften ---. Om du sparar in, enligt de möjligheter som står till buds, då är det en fjärdedel av all energiförbrukning. Du behöver inte spara mer än hälften av detta för att klara alla 13 kärnkraftverken. Bevisa att det är fel då!"

Detta var löfte nr 1. Efter valet är det regeringens - och främst bostadsminister Elvy Olssons - skyldighet att bevisa att det är rätt.

Då vi i februari inte fått något förslag från regeringen, ställde jag en fråga till bostadsministern. Statsrådet Olsson svarade den 15 februari: "Jag skall mycket gärna gå in i en debatt med herr Carlsson i Tyresö när vi har lagt fram våra propositioner, både den som kommer att läggas fram i mars och den som förhoppningsvis skall komma någon av de sista dagarna av april."

Detta var löfte nr 2.

Jag väntade tålmodigt till i april, men ingen sparplan syntes till. Då ställde jag, tillsammans med Birgitta Dahl, en ny fråga till bostadsminister Olsson och fick den 28 april svaret: "Som svar på fru Dahls fråga vill jag med hänvisning till vad jag nu har anfört meddela att regeringen avser att lägga fram förslag till riksdagen angående ytterligare energibesparande åtgärder i byggnadsbeståndet i sådan tid att dessa kan behandlas av riksdagen under hösten 1977."

Detta var löfte nr 3.

I början av höstriksdagen delades en propositionsförteckning ut. Av denna framgick att statsrådet Olsson skulle begå ett nytt löftesbrott, eftersom inte heller höstriksdagen skulle ges tillfälle att behandla någon sparplan från regeringen. Det nya beskedet innebar att propositionen skulle ligga på riksdagens bord först den 1 december 1977.

Detta var löfte nr 4.

Vis av erfarenheterna ville jag i höstriksdagens slutskede förvissa mig om att regeringen åtminstone skulle leva upp till löftet i propositionsförteckningen. Ofta så får jag följande svar: "Några garantier för att propositionen läggs till den 1 december kan jag inte lämna."

Jag begär, herr talman, inte datum längre, men kan jag få ett årtal för propositionens avlämnande?

Jag vet egentligen inte om jag skall skratta eller gråta. På ett sätt tycker jag bara synd om statsrådet Elvy Olsson. Enligt vad jag erfarit har man i panik anställt inte mindre än fem konsulter, eller handläggare, i bostadsdepartementet för att få fram propositionen. Det är naturligtvis inte deras eller departementets ordinarie personals fel att statsrådet Olsson i dag står här tomhänt.

Ansvaret vilar på Thorbjörn Fälldin, vilkens löfte inte tål kontakt med

verkligheten. Isolerar man husen litet bättre så är det huvudsakligen olja man sparar – inte elkraft. Av en proposition måste detta framgå, och därmed skulle bevisas att denna väg inte leder till ett stopp för kärnkraften.

Nr 34

Torsdagen den
24 november 1977

*Om installation av
multrumanläggning*

Bostadsministern ELVY OLSSON:

Herr talman! Ingvar Carlsson har frågat om jag vill lämna garantier. Jag har svarat rakt på frågan att garantier för vilket datum propositionen kommer att läggas är jag inte beredd att lämna. Det är ju så att som man frågar får man svar.

INGVAR CARLSSON (s):

Herr talman! Jag har inte längre några stora anspråk på ett besked om när denna sparplan, som var så enkel att åstadkomma i valrörelsen, kan föreligga. Jag har släppt kravet på att få veta datum och bara bett att få ett årtal när regeringspropositionen som skulle avskaffa kärnkraften till 1985 kommer att föreligga. Det är det enda lilla önskemål jag har i dag efter allt vad jag har fått uppleva i denna fråga.

Bostadsministern ELVY OLSSON:

Herr talman! Jag kan lova herr Carlsson att propositionen skall kunna vara en bra julläsning.

INGVAR CARLSSON (s):

Herr talman! Det är många olika sorters julklappar man kan få. Jag hade väntat att vi skulle ha fått propositionen till förra julen eller åtminstone som semesterlektyr. Det blir i övrigt en torflig jul för svenska folket, efter vad jag kan förstå, med nedskärningar på alla områden. Då får vi tydligen trösta oss med den här propositionen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om installation av multrumanläggning

Bostadsministern ELVY OLSSON erhöll ordet för att besvara *Elis Anderssons* (c) den 16 november anmälda fråga, 1977/78:145, och anförde:

Herr talman! Elis Andersson har frågat mig på vilka grunder byggnadsnämnder och hälsovårdsnämnder kan förvägra byggnadslov till sökande som avser att installera multrumanläggning. Elis Andersson har vidare frågat på vilka grunder de kommunala förmedlingsorganen kan avstyrka statligt bostadslån till sökande som avser att installera multrumanläggning.

I fråga om byggnadslov till sökande som avser att installera multrum vill jag säga följande.

Installation av multrum i en befintlig byggnad kräver inte byggnadslov

Torsdagen den
24 november 1977

*Om installation av
multrumanläggning*

såvida inte anläggningen berör konstruktionen av byggnadens bärande delar eller dess rök- eller ventilationskanaler.

Gäller det installation i samband med uppförande av ny byggnad eller annan åtgärd som hänförs till begreppet nybyggnad och som är byggnadslovspliktig, ingår bedömning av anläggningen i byggnadslovsprövningen. Byggnadsnämnden skall därvid tillse bl. a. att byggnad för stadigvarande bruk bereder möjlighet till god hygien och utrustas med behövlig sanitär utrustning. Multrum är en god lösning särskilt på landsbygden. Enligt min mening borde byggnadsnämnderna sällan ha anledning att vägra byggnadslov för installation av multrum på grund av dessa föreskrifter.

Hälsovårdsnämndernas prövning grundas bl. a. på bestämmelser i hälsovårdsstadgan och den kommunala renhållningslagen. Av dessa bestämmelser framgår bl. a. att tillstånd krävs för anläggande av multrum, eftersom omhändertagandet av latrin i princip är en kommunal skyldighet. Av de anvisningar som socialstyrelsen utarbetat framgår att tillstånd till installation av multrum i allmänhet bör kunna meddelas.

I fråga om prövning av låneansökningar gäller att långivningen i princip inte är förenad med några självständiga tekniska krav. Lånemyndigheterna gör sålunda inga självständiga tekniska bedömningar av anordningar och åtgärder för vilka byggnadsnämnd beviljat byggnadslov. Där emot skall lånemyndigheterna pröva kostnadernas skälighet för de anordningar och åtgärder som låneansökan omfattar. För multrumanläggning utgår lån i samma omfattning som för vanliga wc-system.

ELIS ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern för det mycket positiva svaret. Anledningen till att jag har ställt den här frågan är att det har uppgetts för mig att byggnadsnämnder och hälsovårdsnämnder har varit ytterst restriktiva när det gäller att medge byggnadslov för fastigheter där man vill uppföra multrumanläggningar. Vidare har det uppgetts att anläggningarna inte kan inräknas i underlag för erhållande av statliga bostadslån. Bostadsministern har nu undanröjt oron på de här punkterna.

Multrumanläggning eller liknande system borde kunna hävda sig inte bara i glesbygd utan även i viss tätbebyggelse. Därför skulle jag vilja fråga bostadsministern hur hon ställer sig till multrumanläggningar i en viss form av tätbebyggelse.

Bostadsministern ELVY OLSSON:

Herr talman! Såsom framgår av mitt svar på frågan är min grundläggande inställning till multrum positiv. Jag kan faktiskt säga att jag är litet förvånad över att den här typen av anläggningar inte finns i bruk mer än vad som är fallet.

Jag kan också svara i princip ja på Elis Anderssons fråga, om multrum skulle kunna vara lämpliga i tätort. Det finns redan exempel på att man använder multrum i tätorter utan att vi har fått några rapporter om att

det uppstår olägenheter. Om hälsovårdsnämnderna är restriktiva på vissa orter måste det givetvis bero på den typ av anläggning man sökt tillstånd för. För sådana anläggningar som inte kräver efterkompostering bör man kunna lämna dispens. När det gäller den andra typen, som ställer större krav på skyddande anordningar, kan jag förstå att hälsovårdsnämnder och byggnadsnämnder är mer restriktiva.

Jag vill bara än en gång säga att det i princip inte finns någonting i byggnadslagstiftningen eller några lånebestämmelser som lägger hinder i vägen när det gäller att använda det här systemet.

ELIS ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka bostadsministern för det kompletterande svaret när det gäller tätortsbebyggelse. Jag är också fullt medveten om att man måste ha vissa krav på anläggningarna. Men jag vill, som sagt, tacka för den mycket positiva kompletteringen av svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om tilläggsdirektiv till utredningen om ändrad reglering av Hjälmaren

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *Sture Ericsons* (s) den 10 november anmälda fråga, 1977/78:135, och anförde:

Herr talman! Sture Ericson har frågat mig om regeringen avser att ge utredningen om ändrad reglering av Hjälmaren sådana tilläggsdirektiv att den också kan utarbeta förslag om hur Hjälmaren skall göras mera tillgänglig för fritidsbåtarna och för andra friluftsvksamheter.

Enligt direktiven skall utredningen pröva förutsättningarna för en reglering av Hjälmaren som bättre än den nu gällande tillgodoser de skilda intressen som är förenade med sjöns nyttjande. Utredningen skall därvid bl. a. samråda med länsstyrelserna och kommunerna kring Hjälmaren och beakta vad som kommer fram vid den planering som bedrivs bl. a. inom ramen för den fysiska riksplaneringen och som syftar till ett ändamålsenligt nyttjande av områdena kring sjön för bl. a. naturvårds- och friluftssändamål. Således ankommer det i första hand på berörda länsstyrelser och kommuner att vidta åtgärder som kan göra Hjälmaren mera tillgänglig för friluftsvksamheter. Jag vill också nämna att länsstyrelsen i Örebro län har tagit initiativ till att tillsammans med Örebro kommun bilda en arbetsgrupp med representanter för olika intressen i syfte att få fram olika planeringsalternativ för Hemfjärden i Hjälmaren. Detta arbete torde omfatta bl. a. de särskilda problem som Sture Ericson tar upp i sin fråga. Jag finner därför inte anledning att föreslå regeringen att ge utredningen tilläggsdirektiv.

Torsdagen den
24 november 1977

*Om tilläggsdirektiv
till utredningen om
ändrad reglering av
Hjälmararen*

HÅKAN STRÖMBERG (s):

Herr talman! Den här frågan har ställts av Sture Ericson i Örebro. Tyvärr kan han på grund av FN-uppdrag ej närvara här i dag och motta svaret på sin fråga.

Det finns i Hjälmarenregionen en mycket stor oro inför de problem som på senare år uppstått med Hjälmarens avrinning, vattenreglering och igen-slamning. Eftersom dessa frågor i hög grad intresserar även mig, ber jag att få tacka jordbruksministern för svaret på frågan.

Anledningen till frågan är det stora intresse som finns i Hjälmarenregionen inom Örebro län för att kunna utnyttja Hjälmaren för fritids- och rekreatiönsändamål och det ökade intresset för fritidsbåtsverksamhet.

Den utredning som jordbruksministern tillsatte hösten 1976 skall enligt vad man kan utläsa ur direktiven pröva förutsättningarna för en reglering av Hjälmaren som bättre än den nu gällande tillgodoser de skilda intressen som är förenade med sjöns nyttjande. Men vid en konferens som hölls med representanter för Örebro kommun uppgav utredningsmannen att det i direktiven inte ingår att undersöka sjöns bottenförhållanden. Detta är speciellt angeläget i Hemfjärden och Mellanfjärden, för det är de som är problemen för alla dem som vill utnyttja de fina rekreatiönsmöjligheter som Hjälmaren erbjuder.

Det räcker inte med att utreda konsekvenserna av en ändring av dämningensgränsen och vilka eventuella invallningar som behöver göras. Detta tillgodoser endast jord- och skogsbrukets intressen och inte de övriga, skilda intressena i Hjälmarenregionen av ett allsidigt utnyttjande av sjön.

Innan utredningen tillsattes pågick en kampanj under mottot "Rädda Hjälmaren". Denna kampanjs syfte var att rädda Hjälmaren, för att tillgodose det intresse för fritidsbåtar och fiske som finns. Därför är det naturligt att man från det hållet nu uttrycker sitt missnöje.

För båtsporten krävs ett minsta seglingsdjup av 170 cm. Farleden i Hemfjärden och Mellanfjärden är i dag väsentligt grundare. Men för att en fördjupning av farleden skall kunna ske måste en undersökning av bottenförhållandena komma till stånd, och detta bör då ingå i direktiven till utredningen.

Som framgår av jordbruksministerns svar vill han hänskjuta den frågan till angränsande kommuner och länsstyrelser. Men Hjälmaren är Sveriges fjärde sjö i storleksordningen. Det finns ett intresse utanför själva Hjälmarenregionen i Örebro län att utnyttja Hjälmaren för olika fritidsändamål. Det är alltså ett riksintresse. Jag förutsätter därför att jordbruksministern tar initiativ till att ge utredningen tilläggsdirektiv om att utreda bottenförhållandena för att tillgodose de skilda intressen som finns kring Hjälmaren, som det heter i direktiven till utredningen. Jag vill än en gång tacka för svaret.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Problemen i Hemfjärden har inte så mycket att göra med regleringen av Hjälmaren – de är en följd av att sediment från

Svartån och från växtligheten i Hemfjärden har lagrats på botten och lett till en uppgrundning. Vad utredningen har att göra är att se om det finns en möjlighet till reglering av Hjälmaren.

Som jag har sagt i mitt svar skall utredningen pröva åtgärder som bättre än nu kan tillgodose de skilda intressen som finns för ett nyttjande av sjön. Men det är inte i första hand utredningens uppgift att pröva de skilda intressena – det får i första hand ankomma på länsstyrelse och kommun att vid sin planering ta upp de här frågorna. Därefter får utredningen pröva om en reglering bättre kan tillgodose olika intressen.

Jag kommer alltså inte att ge några tilläggsdirektiv.

HÅKAN STRÖMBERG (s):

Herr talman! Nej, det ingår inte i utredningens direktiv att utreda bottenförhållandena. Det är därför jag menar att det för att tillgodose alla de skilda intressen som finns i Hjälmaren och som jordbruksministern har talat om i sitt svar bör ges tilläggsdirektiv för att utreda bottenförhållandena. Annars tillgodoses bara vissa intressen som finns beträffande markförhållandena kring Hjälmaren, och då blir det inte möjligt att för fritids- och rekreationsändamål utnyttja Sveriges fjärde största sjö. Ett sådant utnyttjande finns det ett mycket stort intresse för, särskilt i regionen.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Det ankommer på länsstyrelse och kommun att i sin planering presentera dessa skilda intressen. Jag tror att det från den synpunkten vore bättre att ta en diskussion med kommun och länsstyrelse. Utredningen arbetar efter de direktiv som är givna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om sjukvårdsutbildning för ambulanspersonal

Statsrådet INGEGERD TROEDSSON erhöll ordet för att besvara *Iris Mårtenssons* (s) den 17 november anmälda fråga, 1977/78:147, och anförde:

Herr talman! Iris Mårtensson har frågat om jag vill redovisa de resultat som socialstyrelsen har kommit fram till vid sin utredning av frågan om lämplig sjukvårdsutbildning för ambulansförare och om jag är beredd att vidta snabba åtgärder för ambulanspersonalens utbildning.

Jag vill först erinra om att det enligt 3 § sjukvårdslagen ankommer på landstingskommunerna att se till att det inom sjukvårdsområdet finns en ändamålsenlig sjuktransportorganisation. I propositionen 1964:159, som behandlade sjuktransportfrågan, anförde den dåvarande departementschefen att denna uppgift innefattar en fortlöpande kontroll av personalens utbildning.

Torsdagen den
24 november 1977

*Om sjukvårdsut-
bildning för
ambulanspersonal*

Sedan år 1965 finns en av skolöverstyrelsen fastställd läroplan för en grundkurs om sju veckor i sjukvård för ambulansförare. Denna utbildning, som inte är obligatorisk, har varit något ojämnt utbyggd inom sjukvårdsområdena.

Med hänsyn bl. a. härtill uppdrog regeringen den 26 februari 1976 åt socialstyrelsen att utreda frågan om ambulanspersonalutbildningens innehåll och omfattning. Styrelsen skulle sedan inkomma med förslag till kompetenskrav för personal i ambulanstjänst samt till erforderliga övergångsbestämmelser och dispensregler för innehav av sådan tjänst.

Enligt vad jag har inhämtat har en arbetsgrupp som socialstyrelsen tillsatt för denna uppgift nyligen avlämnat ett delförslag till socialstyrelsen. Förslaget innebär bl. a. att den nuvarande sjuveckorskursen i sjukvård eller motsvarande utbildning skall vara obligatorisk för ambulansförare. Styrelsen har sänt ut förslaget på remiss till landstingen och Svenska kommunförbundet. Styrelsen avser att därefter redovisa ett slutligt förslag för regeringen i januari 1978. Jag kan försäkra Iris Mårtensson att regeringen kommer att handlägga ärendet skyndsamt.

Socialstyrelsen har också sänt ut en enkät till sjukvårdshuvudmännen för att få en samlad bild av den fortbildning för ambulansförare som förekommer på olika håll i landet. Resultaten av denna enkät skall sammanställas och sändas ut till sjukvårdshuvudmännen som underlag för deras planering av fortbildningen.

I regeringens uppdrag till socialstyrelsen ingår också att utreda ambulansförarutbildningens innehåll och omfattning på längre sikt. Detta arbete pågår nu inom socialstyrelsen. Därvid övervägs bl. a. om denna utbildning kan fastare inordnas i gymnasieskolans vårdinriktade linjer.

IRIS MÅRTENSSON (s):

Herr talman! Jag vill först tacka statsrådet Troedsson för svaret på min fråga.

Ambulanspersonalen har utbildningsmässigt sett ännu inte kommit på jämlik nivå med övriga yrkesgrupper. För den ambulanspersonal som verkar i dag finns inte av central myndighet uppställda krav på utbildning.

Statsrådet Troedsson säger i sitt svar att den sjuveckorsutbildning som nu finns föreslås bli obligatorisk. Denna utbildning fastställdes 1965 och omfattar tre veckors teori och fyra veckors praktik, ca 280 timmar sammanlagt. I dag har endast en tredjedel av ambulanspersonalen gått igenom den kursen.

I läroplanen för den kursen finns ingenting om vård av skadad på olycksfallsplatsen eller under transport. Det finns heller inga formella krav på särskilt kunnande i framförande av utryckningsfordon. Kravet borde vara grundläggande körutbildning av vidare omfattning än den reguljära körkortsutbildningen. Utbildningen måste baseras på arbetets speciella krav och ges till all ambulanspersonal.

Statsrådet säger att den grundutbildning som är påtänkt skall läggas på gymnasieskolans vårdlinje. Men blir en sådan utbildning till fyllest?

Man måste väl dessutom ha en påbyggnadskurs som är specialinriktad för blivande ambulanspersonal och som omfattar såväl uppträdande på olycksplatsen som medicinska, körmässiga och fordonstekniska frågor. Kravet måste vara kompetens motsvarande undersköterskas.

Ambulanspersonalen bör hänföras till medicinalpersonalen, som i dag omfattar läkare, sjuksköterskor och legitimerade optiker.

På de platser där man i dag har undersköterskor som ambulanspersonal finns det detta till trots ett litet problem, som sammanhänger med sjukvårdens delegations- och ansvarsbestämmelser. En undersköterska får t. ex. inte ge en lugnande spruta under ambulanstransport. På ett sjukhus kan en läkare eller en sjuksköterska ordinera en spruta och delegera uppgiften att ge patienten den till en undersköterska. Ansvaret ligger då hos läkaren eller sjuksköterskan. Men en undersköterska har alltså inte någon självständig rätt att ordinera eller ge sprutor.

Med anledning av de synpunkter jag framfört vill jag fråga statsrådet om hon är beredd att medverka till att skärpa bevakningen av det pågående utredningsarbetet, så att man vid utformningen av utbildningen av ambulanspersonal tar hänsyn till de synpunkter jag här framfört och utformar utbildningen i samråd med ambulanspersonalens företrädare.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Statsrådet INGEGERD TROEDSSON:

Herr talman! I likhet med vad jag svarade Elver Jonsson för ett år sedan då frågan om ambulanspersonalens utbildning var aktuell vill jag också i detta sammanhang svara att jag här ser både ett långsiktigt och ett kortsiktigt mål.

När det gäller det långsiktiga målet är det naturligtvis utomordentligt angeläget att många av de faktorer som Iris Mårtensson här talat om kommer med i bilden. Men det kortsiktiga målet måste ändå vara att all ambulanspersonal har åtminstone den grundutbildning på sju veckor som i dag rekommenderas.

Jag kan också komplettera mitt svar med att säga att det pågår en utredning om gymnasieskolans innehåll och organisation. Jag föreställer mig att socialstyrelsen i sitt mer långsiktiga arbete när det gäller ambulansförarutbildningens innehåll och omfattning kommer att ha intim kontakt med gymnasieutredningen i det här avseendet.

IRIS MÅRTENSSON (s):

Herr talman! Jag tackar än en gång och lovar att jag skall följa och granska utredningsarbetet så att denna för oss så viktiga grupp erhåller erforderlig utbildning.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
24 november 1977

*Om sammansätt-
ningen av utredning
om svensk varvsin-
dustri*

**§ 10 Om sammansättningen av utredning om svensk varvsin-
dustri**

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Hugo Bengtssons* (s) den 8 november anmälda fråga, 1977/78:128, och anförde:

Herr talman! Hugo Bengtsson har frågat mig om jag i utredningen om svensk varvsindustri kommer att placera företrädare för Öresundsvarvet och övriga storvarv så att erforderlig kännedom om resp. varvs lönsamhet och förutsättningar och kommunernas sysselsättningsläge kan tillföras utredningen.

Ledningen för Svenska Varv AB bedömer att en betydande minskning av kapaciteten inom koncernen är nödvändig. Hur denna neddragning av kapaciteten skall ske utreds f. n. inom koncernen. Enligt vad jag har inhämtat deltar personal från samtliga varvsenheter i denna utredning.

HUGO BENGTTSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriminister Åsling för svaret på min fråga.

Frågan är föranledd av statsrådets uttalande att ledningen för Svenska Varv skulle få i uppdrag att utreda varvens framtid. Men frågan får också ses mot bakgrund av att när statsrådet senast, för ungefär ett år sedan, tillsatte en utredning för att se över den svenska varvsindustrin och dess framtid kom ingen företrädare för Öresundsvarvet i Landskrona med i utredningen.

När statsrådet nu, enligt pressmeddelande från i tisdags, låter tillsätta en rad arbetsgrupper för att utreda dessa frågor är jag angelägen att betona vikten att vi från Öresundsvarvet får med ledamöter och experter, som väl känner förhållandena såväl vid varvet som inom kommunen. Vi har kvalificerat folk i företagets ledning och bland de anställda som kan göra en betydelsefull insats här.

När jag i detta sammanhang framhåller och återoppar Öresundsvarvet får det ses mot bakgrund av att jag väl känner förhållandena där. Men jag har givetvis ingenting att erinra emot att man förfar på samma sätt beträffande övriga varvsenheter. Genom ett sådant förfarande kommer alla fakta om varje varvsenhet på bordet. Jag förutsätter nämligen att man kommer att ta fram och analysera de senaste årens resultat för att med detta som bakgrund arbeta fram slagkraftiga enheter. Jag föreställer mig att ingen kan göra detta bättre än de som står och har stått mitt uppe i arbetet sedan en längre tid.

Vi skall enligt mitt förmenande inte nu uttala oss om eventuella ytterligare neddragningar eller nedläggningar av varvsenheter. Det har som bekant nämnts i debatten, och statsrådet nämner det här i svaret i dag också. Låt nu de utredningar som industriministern aviserat få arbeta, och när utredningsresultatet föreligger får vi lov att ta ställning.

Jag tillhör dem som tror att svensk varvsindustri har en framtid. Vi har ett stort tekniskt yrkeskunnande inom denna näringsgren. Om vi

Om sammansättningen av utredningen om svensk varvsindustri

koncentrerar oss på de fartygstyper där vi är bäst kommer vi att klara oss. Vi skall inte, därför att dagsläget är mörkt, kasta yxan i sjön, utan jag menar att vi skall hålla huvudet kallt och bevara framtidstron.

Under tiden fram till dess vi har fått ett mer normalt konjunkturläge får vi med alla till buds stående medel försöka skaffa alternativa objekt som kan placeras vid varven. Jag är medveten om att denna fråga inte är lättlost, men svårigheter är som bekant till för att övervinnas. Och vi är helt enkelt tvungna att lösa sysselsättningsfrågan vid varven mot bakgrund av de sociala problem som annars skulle uppstå.

Slutligen, herr statsråd, förutsätter jag att innan riksdagen får avgöra frågan om hur svensk varvsindustri skall se ut i framtiden, statsrådet låter remittera utredningsmaterialet till berörda organisationer och kommuner.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Beträffande värderingen av situationen kan jag instämma med Hugo Bengtsson. Det är ett allvarligt läge. Svenska Varv AB:s rapport till regeringen visar – som jag hade tillfälle att säga i ett frågesvar föregående vecka – på en mycket allvarlig situation för varvsgruppen. Och det är angeläget att man i det fortsatta analysarbetet går till verket med den realistiska bakgrund som den internationella marknaden ändå utgör.

Jag vill understryka vad Hugo Bengtsson sade, nämligen att alla krafter från personalorganisationer och varvsledning måste inriktas på att hitta alternativa användningsområden för de resurser av skilda slag som varven har. Jag kan försäkra Hugo Bengtsson att de arbetsgrupper, som nu har tillsatts i de berörda departementen och till vilka ett stort antal experter kommer att knytas, självfallet kommer att ha täta och intima kontakter med varvsledningar och personalorganisationer.

HUGO BENGTTSSON (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för dessa kompletteringar, som gör mig något litet lugnare. Men jag vill understryka nödvändigheten av att Öresundsvarvet denna gång verkligen får folk med i de arbetsgrupper som skall syssla med varvens framtid. Förra gången en utredning gjordes om detta – för knappt ett år sedan – blev Öresundsvarvets personal sidsteppad. Man har varit allvarligt orolig för att detsamma skulle ske denna gång. Nu litar jag på att industriministern ser till att de kvalificerade personer som finns såväl inom ledningen som ute på verkstadsgolvet och på andra ställen inom företaget får medverka och göra en betydelsefull insats på detta område.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
24 november 1977

*Om åtgärder för att
främja sysselsätt-
ningen i Falkö-
pingsregionen,
m. m.*

§ 11 Om åtgärder för att främja sysselsättningen i Falköpingsregionen, m. m.

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Gunnar Richardsons* (fp) den 9 november anmälda fråga, 1977/78:131, och anförde:

Herr talman! Gunnar Richardson har frågat mig dels efter vilka principer regeringen har valt ut de kommuner i Götaland som givits möjligheter till sådana regionalpolitiska stödåtgärder som förekommer i det s. k. inre stödområdet, dels vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att stärka sysselsättningen i Falköpingsregionen.

Regeringen har beslutat låta åtta kommuner i södra Sverige – Kinda och Ydre i Östergötlands län, Nässjö i Jönköpings län, Uppvidinge i Kronobergs län, Högsby i Kalmar län samt Borås, Mark och Ulricehamn i Älvsborgs län – ingå i den s. k. grå zonen under tiden 1 december 1977–30 juni 1979. Dessa kommuner får samma möjligheter till statligt lokaliseringstöd som kommunerna i gränzonen till det allmänna stödområdet.

Urvalet av kommuner baseras på förslag från länsstyrelserna, och de har valts därför att de står inför stora strukturella problem eller därför att de är glesbygdsbetonade och har svag sysselsättningsutveckling. I dessa senare kommuner är åldersfördelningen ogynnsam och förvärvsfrekvenserna låga. Valet av kommuner har styrts av strävan att förbättra den inomregionala balansen även i södra Sverige. Eftersom denna utvidgade användning av lokaliseringstöd i södra Sverige inte får inkräkta på möjligheterna att driva en fortsatt kraftfull regionalpolitik inom stödområdet, har endast ett fåtal kommuner tagits in i regeringens beslut. Liksom hittills bör lokaliseringstöd i vissa fall kunna användas vid punktinsatser även i andra orter i södra och mellersta Sverige för att komma till rätta med stora akuta sysselsättningsproblem.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har hemställt att Falköping skall ingå i den s. k. grå zonen. Sysselsättningsläget i Falköpings kommun har därför särskilt övervägts inom regeringen i samband med utvidgningen av den s. k. grå zonen. Regeringen har stannat för att inte låta utvidgningen omfatta Falköpings kommun. Situationen på arbetsmarknaden i Falköpingsregionen måste emellertid även fortsättningsvis hållas under ständig uppmärksamhet. Självfallet är regeringen beredd att vidta nödvändiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag vill vidare erinra om att möjligheterna att främja industriutvecklingen förbättras om regeringens förslag i den s. k. småföretagspropositionen genomförs.

Frågan om de framtida formerna för regionalpolitiskt stöd avses tas upp i en proposition om en förstärkt regional- och sysselsättningspolitik, som regeringen avser att lägga fram våren 1979.

OLLE GRAHN (fp):

Herr talman! Då Gunnar Richardson på grund av ledighet inte har tillfälle att ta emot svaret, vill jag i hans ställe tacka industriministern

för det svar han lämnat på den framställda frågan.

Falköping tillhör inte de orter som genom nedläggning av stora enheter blivit uppmärksammade av massmedia. Kommuninvånarna har inte heller i stora demonstrationståg försökt väcka statliga myndigheters uppmärksamhet. Arbetsmarknadssituationen är likväl allvarlig, och kommunledningen har vid olika tillfällen påtalat rådande förhållanden för bl. a. industridepartementet. Genom överläggningar med företrädare för industridepartementet har möjligheterna till lokaliseringsslån i Falköpingsregionen aktualiserats.

Av svaret på frågan har framgått att Falköping inte kommit med bland de kommuner i Götaland som nu ges möjligheter till sådana regionalpolitiska stödåtgärder som förekommer i det s. k. inre stödområdet. Detta föranleder mig att fråga: Kan Falköping komma med i en senare omgång?

Falköpingsbygden är ur arbetsmarknadssynpunkt närbesläktad med Sjuhäradsbygden och borde enligt min mening redan nu ha medtagits bland de kommuner som ges möjligheter till särskilda stödåtgärder. De näringsgrenar som beträffande sysselsättning varit vikande är framför allt jordbruket och tekoindustrin, båda under trycket av en stark rationalisering och strukturomvandling.

Av tillgänglig sysselsättningsstatistik kan man utläsa att mellan åren 1965 och 1975 har sysselsättningen inom jordbruksnäringen minskat med 1 650 och inom tillverkningsindustrin med ca 600 personer. År 1976 bortföll inom tekoindustrin många arbetstillfällen på grund av konkurser eller nedläggningar. Hittills i år har friställningar eller varsel drabbat ytterligare ett stort antal personer inom samma näringsgren. Jordbruksnäringen har sedan 1960 nära nog halverats vad gäller antalet sysselsatta, och prognoserna pekar på fortsatta kraftiga minskningar av arbetstillfällen.

Av befolkningsuppgifterna framgår att minskningen år 1976 till övervägande del orsakats av utflyttning. Befolkningsminskningen, som alltså i huvudsak beror på utflyttning, kan härledas till den omstrukturering av näringslivet som pågått och fortfarande pågår inom kommunen.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Låg mig först rätta till ett missförstånd som fanns i frågan och som Olle Grahn upprepar, nämligen beträffande villkoren för den s. k. grå zonen. Där gäller att företag får samma möjligheter till statligt lokaliseringsstöd som i kommunerna i gränzonen till det allmänna stödområdet – det är inte villkoren för det inre stödområdet det är fråga om.

Beträffande frågan huruvida Falköping kan komma i fråga senare vill jag säga att det beror helt och hållet på utvecklingen av arbetsmarknaden i Falköping. F. n. har inte Falköping så stora problem att de motiverar en insats av det slag Olle Grahn efterlyser. Vi får hoppas att utvecklingen går i positiv riktning och att man slipper vidta sådana åtgärder för Falköpings del.

Nr 34

Torsdagen den
24 november 1977

*Om åtgärder för att
främja sysselsätt-
ningen i Falkö-
pingsregionen,
m. m.*

Torsdagen den
24 november 1977

*Om tidpunkten för
regeringens
prövning av viss
ansökan från
Svensk Kärnbräns-
leförsörjning AB*

OLLE GRAHN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det klarläggandet.

Av svaret som jag fick för några minuter sedan framgår, om jag har fattat det rätt, att man i industridepartementet är villig att pröva särskilda framställningar, och det tackar jag för.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Om tidpunkten för regeringens prövning av viss ansökan från Svensk Kärnbränsleförsörjning AB

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Birger Nilssons* (s) den 9 november anmälda fråga, 1977/78:133, och anförde:

Herr talman! Birger Nilsson har frågat mig när regeringen avser att fatta beslut med anledning av ansökan av Svensk Kärnbränsleförsörjning AB (SKBF) om tillstånd att från Sveriges geologiska undersökning överta dels undersökningstillstånd benämnt Rörvattnet 1-42 i Krokoms kommun och dels ansökan om undersökningskoncessioner i Krokoms, Östersunds och Ragunda kommuner i Jämtlands län.

Det är riktigt som Birger Nilsson uppger att SKBF:s ansökan inkom till industridepartementet i september 1976, men den överlämnades samma månad till statens industriverk för handläggning. Ansökningen avsåg sammanlagt sex olika tillstånd och koncessioner i Jämtlands, Gävleborgs och Västernorrlands län. I två fall har industriverket redan prövat tillståndsfrågorna. Det gällde dels ansökan om tillstånd att undersöka fyndighet av uranhaltigt mineral inom område benämnt Bodsjön 1-58 i Västernorrlands och Jämtlands län inkommen före ikraftträdandet av den nu gällande s. k. minerallagen (1974:890) och dels ansökan om tillstånd att överta det enligt den numera upphävda uranlagen (1960:679) meddelade undersökningstillståndet Rörvattnet 1-42 i Jämtlands län. Industriverket beviljade med stöd av övergångsbestämmelserna till minerallagen de begärda tillstånden i september resp. november i år.

SKBF har begärt att få de två nämnda undersökningstillstånden förenade med rätt att få bearbetningskoncession enligt minerallagen, s. k. optionsrätt. Ansökningen skall i dessa delar prövas av regeringen. Även i övrigt är det regeringen som skall pröva SKBF:s ansökan.

Ärenden enligt minerallagen bereds av industriverket. Beredningen innefattar bl. a. ett omfattande kungörelse- och remissförfarande. Verket har efter vederbörlig beredning till industridepartementet överlämnat tre av ärendena, varav två avser optionsrätterna för de redan beviljade tillstånden. Dessa ärenden bereds nu vidare inom departementet. Enligt vad jag har inhämtat kommer de övriga tre ärendena att överlämnas till departementet senast under januari 1978. Jag räknar med att regeringen kommer att fatta beslut först när samtliga ärenden har överlämnats.

Torsdagen den
24 november 1977

*Om tidpunkten för
regeringens
prövning av viss
ansökan från
Svensk Kärnbräns-
leförsörjning AB*

BIRGER NILSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga.

Låt mig allra först säga som utgångspunkt för denna debatt att jag har den bestämda uppfattningen att det måste vara ett riksintresse att vi får en ordentlig kartläggning med sikte på framtida utvinning av de rika urantillgångar som finns på olika håll i landet. Jag vet inte om industriministern delar denna min uppfattning. Det borde ändå vara intressant även för industriministern att påskynda undersökningarna och den vägen skaffa sig en klarare bild av förekomsten av dessa naturtillgångar, eftersom en utvinning skulle skapa bättre råvaruförsörjning, bättre handelsbalans och fler nya arbetstillfällen.

Den ansökan som ligger bakom frågan ingavs av Svensk Kärnbränsleförsörjning AB. Man ville överta sex koncessioner från SGU och man erbjöd sig att satsa 50 miljoner på ett femårsprogram för undersökning och prospektering inom vissa områden i mellersta Norrland. Det gällde alltså Jämtlands län, Västernorrlands län och Gävleborgs län. Man har fått en positiv reaktion från länsstyrelserna, och industriverket har tillstyrkt.

Nu säger industriministern i sitt svar att statens industriverk har beviljat två av de sex koncessionerna. Det är riktigt. Men det var ändå ett samlat program Svensk Kärnbränsleförsörjning var ute efter. Den stora frågan i dag är: Får man pengar av regeringen för att genomföra det programmet? Hur kommer det sig att anslagen till uranprospektering nu trappas ned?

Industriministern lägger inga personliga värderingar i sitt svar. Jag tycker det vore bra om han kunde säga någonting om vilken uppfattning han har i dessa frågor. Skall vi få fortsätta dessa prospekteringar? Jag tycker det är viktigt. De intressanta fyndigheterna finns i de mest utpräglade glesbygderna. Jag kan ta exempel som både industriministern och jag känner till – Storsjö kapell, Tåsjö, Härjedalen osv. Det gäller alltså trakter där praktiskt taget inga andra möjligheter finns att skapa nya jobb. En brytning av uran skulle utan tvivel kunna skapa några hundratal nya arbetstillfällen, och då borde det vara intressant för industriministern att som omväxling till alla permitteringar och nedläggningar inom näringslivet få medverka till att även skapa några nya selsättningstillfällen. Nu drar man i stället ned anslagen till prospekteringen, och därför vill jag fråga industriministern: Vilka andra selsättningstillfällen kan industriministern erbjuda människorna på dessa glesbygdsorter? Det skulle vara ganska intressant att få ett svar på den frågan.

Nu föreligger en ny ansökan från Vattenfall till regeringen om att få använda medel från driftstaten till att finansiera SKBF:s uranprospekteringsprogram. Skulle det bli ett nej – vilket jag inte hoppas – till denna ansökan, så måste man skära ned prospekteringsprogrammet för 1978.

*Om åtgärder för att
trygga sysselsätt-
ningen i Borås*

Jag hoppas att industriministern medverkar till ett positivt svar på den här framställningen.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Birger Nilsson vidgar den här debatten till en allmän mineralpolitisk, för att inte säga näringspolitisk, debatt. Vi får väl ta den debatten också men kanske vid ett tillfälle när det är lämpligare ur kammarens synpunkt att göra det.

Jag har alltså redogjort för handläggningen av det här speciella ärendet, och även Birger Nilsson måste väl medge att vi får respektera de rutiner som gäller för handläggningen av sådana ärenden. Det får ta den tid som erfordras för att man skall följa gällande bestämmelser om remissförfarande etc. Det är ju, som Birger Nilsson själv säger, ändamålsenligt att det tas ett samlat grepp, och det är därför som vi avvaktar de återstående ställningstagandena från industriverket, innan regeringen går att fatta beslut i frågan.

Sedan vill jag beträffande aktiviteterna när det gäller prospektering påminna Birger Nilsson om att vad som sker är att man i ökad omfattning går över på totalprospektering. Det är ju inte bara uranet som har intresse, utan det finns tvärtom många andra intressanta mineral i den svenska berggrunden som det gäller att skaffa sig kännedom om.

BIRGER NILSSON (s):

Herr talman! Även om det faller utom ramen för den här frågan är det intressant att höra vilken inställning industriministern har till möjligheterna att skapa jobb ute i glesbygden, för på den punkten har ju industriministern många växlar att lösa in i Jämtlands län exempelvis.

Vad det sedan gäller möjligheterna att få pengar till prospektering, så har ju regeringen nu föreskrivit att fr. o. m. den 1 januari 1978 måste Vattenfall av de pengar Vattenfall får över driftstaten i varje enskilt fall begära tillstånd av regeringen, om pengarna skall användas för uranprospektering. Man sätter alltså käppar i hjulet här på olika sätt när det gäller att bedriva denna ytterst viktiga prospektering och undersökning av urantillgångarna i landet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 13 Om åtgärder för att trygga sysselsättningen i Borås

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Rune Carlsteins* (s) den 10 november anmälda fråga, 1977/78:136, och anförde:

Herr talman! Rune Carlstein har frågat vilka initiativ jag avser att ta för att antingen medverka till att en nedläggning av damstrumptillverkningen i Borås förhindras eller för att snabbt bereda dem som drabbas av nedläggning ny och trygg sysselsättning i Borås.

Regeringen avser att inom kort lägga fram förslag för riksdagen om samordning och rekonstruktion av de statliga tekoföretagen. Förslaget avser i första hand AB Eiser, SweTeco AB och Nya Algots som förs samman i en tekokoncern under Statsföretag AB. För att täcka förluster och ge företagen en rimlig soliditet beräknas 190 milj. kr. behövas i tillskott. En utgångspunkt för denna beräkning har varit att den statliga tekogruppen i likhet med andra företag i branschen anpassar sin produktion till marknadsförutsättningarna. Efter en rekonstruktionsperiod bör gruppen kunna uppnå lägst ett "nollresultat" vid utgången av år 1980. För att nå detta mål torde en betydande anpassning till marknadsförhållandena och höjning av effektiviteten vara nödvändig. Eiser, SweTeco och Nya Algots väntas komma att minska sin personal med 35-40 % under de närmaste åren som en följd av rekonstruktionsarbetet.

Det kommer att bli en svår uppgift att inom några få år göra Eiser, SweTeco och Nya Algots till livskraftiga företag. Jag vill därför understryka vikten av att de berörda företagsledningarna och de anställda organisationer utan onödiga inskränkningar i handlingsfriheten ges möjlighet att på lämpligaste sätt rekonstruera företagen och göra dem företagsekonomiskt lönsamma på lång sikt. Jag vill därför undvika att föregripa detta arbete.

Jag är medveten om att strukturanpassningen av den statliga tekokoncernen och branscherna i deras helhet kan medföra sysselsättningsproblem. Samhället måste därför vara berett att med de medel som står till buds underlätta omställningen för de människor som kan komma att ställas utan arbete.

RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga.

Orsaken till att jag ställt frågan är givetvis den allmänna oro som man har anledning känna för sysselsättningssituationen i Boråsregionen. Den kraftiga nedgången inom tekobranschen har gjort att Boråsregionen har förlorat ungefär 10 000 sysselsättningstillfällen. Enbart i Borås har vi under 1970-talet förlorat ungefär 6 000 sysselsättningstillfällen. Därför är det ett stort bekymmer hur man skall klara framtiden i Boråsregionen.

Nu har industriministern i sitt svar redogjort för den väntade propositionen om rekonstruktion av de statliga tekoföretagen. Men det gör inte saken bättre, för här säger man att det kommer att ske en reduktion av personalstyrkan med 30-40 %. En mycket enkel räkneoperation säger mig då att det blir ytterligare ungefär 700 friställningar vid Boråsföretagen inom tekobranschen, och det var inte vad vi hoppades på.

Min fråga berörde närmast problemen vid tillverkningen av damstrumpor. Det är faktiskt så, att en avdelning i Borås går bra. Detsamma gäller en avdelning på ett annat håll. Nu finns det långtgående planer på att slå ihop de här två avdelningarna, vilket kan komma att betyda att Boråsavdelningen läggs ned med 250 friställningar som följd. Företagse-

Torsdagen den
24 november 1977

*Om åtgärder för att
trygga sysselsätt-
ningen i Borås*

konomiskt gör man möjligen en vinst. Men det är inte helt säkert. Där-
emot skulle det bli utomordentligt stora svårigheter att klara de problem
som uppstår om 250 människor mister sin sysselsättning. Här är det
fråga om äldre arbetskraft. I mycket stor utsträckning gäller det invand-
rare. Jag menar att man borde se efter om man inte kan klara av pro-
blemen utan sammanläggning, så att de anställda i Borås får fortsätta
sitt arbete. Från samhällets synpunkt skulle det, enligt min mening, vara
betydligt mer "lönsamt" att handla så. Och framför allt skulle det för
de anställda betyda att de finge behålla sina arbeten i stället för att drabbas
av en stor ovisshet.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill inte ta upp en debatt om de statliga tekoföretagen
utöver vad som framgår av mitt svar på Rune Carlsteins fråga. Den
debatten får vi ta när propositionen ligger på kammarens bord. Jag vill
dock påminna Rune Carlstein om mitt besked tidigare här i dag att Borås
nu kommer att föras till den grå zonen, vilket innebär ökade möjligheter
när det gäller nyetablering av företag. Över huvud taget tror jag att man
i Boråsregionen nu får inrikta ansträngningarna på att diversifiera nä-
ringslivet och satsa på expansiva branscher och företag, vilket Borås-
regionen har särskilt stora möjligheter till genom sin geografiska belä-
genhet.

Jag vill erinra Rune Carlstein om vad som hänt med ett organ som
industridepartementet har direkt ansvar för, nämligen statens provnings-
anstalt. Den har ju under detta budgetår slutfört flyttningen till Borås,
och det var ungefär 200 tjänster vid anstalten i Stockholm som berördes
av denna omlokalisering. Bara 16 stockholmare följde med till Borås,
och den resterande delen av personalen har därför nyrekryterats. I dag
arbetar 211 personer vid statens provningsanstalt i Borås, och större delen
av dem är rekryterade i Boråsregionen. Provningsanstalten är i sig själv
en lokaliseringsfaktor, eftersom den bidrar till det tekniska kunnandet
och till att förbättra den industriella miljön i regionen.

Jag vill med detta exempel bara visa vilka goda möjligheter som bör
finnas, i varje fall i ett normalt konjunkturläge, att i Boråsregionen kom-
pensera bortfallet av arbetstillfällen inom tekoindustrin med arbeten i
andra branscher och företag.

RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Det råder inga delade meningar om värdet av att prov-
ningsanstalten lokaliserades till Borås kommun. Detta var en utomor-
dentligt värdefull åtgärd från den socialdemokratiska regeringen, grundad
på ett djärvt initiativ.

Men den åtgärden hjälper på inget sätt de 250 anställda i strump-
tillverkningen i Borås, som löper risk att mista sina jobb därför att man
med en strängt företagsekonomisk bedömning kommer fram till att man
möjligen kan tjäna någon miljon mer än vad man nu gör genom att

lägga samman två strumpfabriker. Denna sammanläggning görs utan att man tar någon som helst hänsyn till vilka konsekvenser den för med sig från samhällsekonomisk synpunkt.

Jag menar därför att industriministern inte skulle nöja sig med att säga att han vill undvika att föregripa det arbete som förestår i den statliga tekokoncern som är i vardande. Industriministern borde i stället medverka till att man, i det konjunkturläge som vi befinner oss i och med alla de svårigheter som nu finns i Boråsregionen, inte förvärrar situationen ytterligare bara för att möjligen få ett företagsekonomiskt resultat som kanske marginellt är bättre än det nuvarande.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Låt mig till sist påminna herr Carlstein om att det inte gäller en ökning av vinsten med någon miljon i den statliga tekokoncernen utan att det är fråga om en strävan att minska förlusten med någon miljon. Det är en strävan som alla parter måste ta ett ansvar för. Vi måste inom de statliga tekoföretagen arbeta efter samma regler som gäller för de privata och syfta till att uppnå lönsamhet så snabbt som möjligt. Det är bara det som gör att man på sikt kan garantera tryggheten i sysselsättningen för de anställda.

RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! För att det inte skall råda några missuppfattningar vill jag understryka att jag inte har sagt att man genom sammanläggningen ökar vinsten för den statliga tekokoncernen. Jag har sagt att damstrump-tillverkningen går ihop ekonomiskt och alltså är en lönsam bit i sammanhanget. På den punkten skulle man möjligen kunna få ett något bättre resultat. Men jag menar att de samhällsekonomiska synpunkterna talar för att man borde avstå från sammanläggningen och i stället se till att de anställda kan få ha kvar sina arbeten i Borås.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Om rätten för värnpliktiga att sätta upp bilder i logement

Försvarsministern ERIC KRÖNMARK erhöll ordet för att besvara Oswald Söderqvists (vpk) den 8 november anmälda fråga, 1977/78:130, och anförde:

Herr talman! Oswald Söderqvist har – med hänvisning till att värnpliktiga ålagts att ta ner bilder som de hade satt upp i logementet – frågat mig om det är i överensstämmelse med demokratiska principer att på omvägar införa censur på våra militära förband.

Enligt tryckfrihetsförordningen är det inte tillåtet för myndighet eller annat allmänt organ att på grund av en skrifts innehåll vidta någon åtgärd, som saknar stöd i tryckfrihetsförordningen, för att hindra att skriften

Torsdagen den
24 november 1977

*Om rätten för
värnpliktiga att
sätta upp bilder i
logement*

trycks, ges ut eller sprids bland allmänheten. Innehållet i en tryckt skrift får alltså inte utan stöd i tryckfrihetsförordningen föranleda något hinder för spridning av skriften. Emellertid har det sedan gammalt ansetts att en viss inskränkning i den fria spridningsrätten är tillåten av hänsyn till den allmänna ordningen. Av en dom från högsta domstolen och av uttalanden från JO framgår att denna inskränkning också gäller för militära områden.

Gällande rätt visar således att spridningsrätten inte får inskränkas på grund av innehållet i en tryckt skrift. Om det däremot av ordningsskäl förekommer ingripande mot spridningen av en tryckt skrift inom ett militärt förläggningsområde, är detta enligt min mening inte en åtgärd som innebär att, såsom Oswald Söderqvist säger, censur förs in på våra militära förband.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Oswald Söderqvist är förhindrad att själv motta svaret. Jag tackar å hans vägnar försvarsministern för svaret på frågan, ett svar som emellertid enligt min uppfattning inte gör det hela klarare.

Principfrågan är ju: Går det att genom administrativa åtgärder som t. ex. ordningsföreskrifter begränsa yttrandefriheten och opinionsbildningen vid de militära förbanden? Det är tydligt att detta går. Det är också tydligt att det här är fråga om censur.

Efter att ha tagit del av JO:s beslut kan man inte annat än svara ja på frågan om möjligheterna till sådana här begränsningar. Regementsledningen vid I 20 har begränsat och inskränkt möjligheterna för de värnpliktiga att framföra sina åsikter. Det strider mot principen om tryckfrihet, men man kryper bakom ordningsparagrafen. JO hänvisar till trivseln i ett utrymme – logementet – där många med olika åsikter skall dela rum. Det är därför värt att lägga märke till att alla inblandade i det här fallet, dvs. de som bodde på logementet i fråga, var överens. De hade inte något att invända mot de bilder som sattes upp. Det var alltså inte där skon klämde.

Men vad var det då? Var det bilder av pornografisk typ som upprörde cheferna? Mot bakgrund av den inställning till sådana alster som är rådande i det militära livet och som bäst karakteriseras med uttrycket "kvinnoförakt" torde inte heller det ha varit avgörande. Sådana bilder har ju alltid accepterats som hörande till miljön. Det framgår också att det inte var något hinder mot att sätta upp pornografi inuti logementskåpen.

Nej, det intressanta här är det som sägs om bilder med politiskt innehåll. Det talas också på ett ställe i JO:s redogörelse om nidbilder. Därmed torde avses ett vykort som med en viss ironi riktar sig mot kungahuset. Utan att uppgifter från skilda håll hårdras står det klart att det var affischer och bilder med politiskt innehåll som väckte anstöt. Det ger anledning till några följdfrågor till försvarsministern:

Är det inte så att politisk propaganda får framföras inom förbanden?

Vad anser försvarsministern som yrkespolitiker om att politik jämställs med pornografi, vilket sker på flera ställen i regementsledningens utlåtande och även i JO:s beslut?

Anser försvarsministern att man på sätt som JO har gjort kan jämföra grovporr med politiska bilder?

Försvarsministern ERIC KRÖNMARK:

Herr talman! Det som har föranlett frågan är ju det aktuella ärendet vid I 20. Jag kan konstatera att riksdagens ombudsman har behandlat det formellt och menat att det rör sig om en ordnings- och trivsselfråga. Som ansvarigt statsråd kan jag bara instämma i den bedömning som JO har gjort och vill inte vidare diskutera den frågan, eftersom det mer eller mindre vore att kvälja dom.

I den rent principiella frågan kan jag säga att vederbörande värnpliktigs logementskåp mer eller mindre uppfattas som hans privata utrymme, som han själv må utsmycka. När det gäller utrymmen som är gemensamma för flera personer har jag själv den åsikten att smak och hyfs bör ställa vissa krav på utsmyckningen. Enligt instruktionerna har vederbörande förbandschef formella möjligheter att reglera dessa förhållanden – ett system som jag för min del tycker bör bibehållas.

På frågan om det är någon skillnad mellan pornografiska och politiska tryckalster kan jag svara, att jag för det första finner frågan egendomlig och att jag för det andra vet att det finns vissa föreskrifter om spridning av politisk propaganda. Vi har här i Sverige möjlighet till politisk verksamhet även inom den militära sektorn – till skillnad mot vad fallet är t. o. m. i grannländer till Sverige – och jag tycker att vi skall slå vakt om den möjligheten. Däremot är det icke, annat än efter vissa regler, tillåtet att bedriva politisk propaganda inom militärt område. Även detta tror jag är lämpligt för den allmänna trevnadens skull, men det innebär ju icke någon form av censur, utan det är helt enkelt en ordningsfråga.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Försvarsministerns inlägg nu gör oss väl egentligen inte så mycket klokare. Ett faktum är att de värnpliktiga var överens om att ha de alster uppsatta som frågan handlar om. Det var alltså inte på det sättet att man trampade några andra på tårna då det gällde trivseln eller att de hade anledning att känna sig störda.

Det finns i det militära livet en begränsning som kallas "ordningsskäl". Vanligen menas därmed att väggar eller liknande kan förstöras om affischer sätts upp. Militärerna har därför rättighet att hindra spridning av bilder eller skrifter på vissa ställen, men vi hävdar att det inte kan ske på grund av *inhållet* i bilderna eller skrifterna. Detta är sant också när det gäller tidningar, men då det gäller logementskåpen har militärerna godkänt spridning på detta ställe. Men de ställer ändå krav på innehållet, och då tillgriper de tolkningen att det skulle vara en trivsselfråga. Jag måste säga att den juridiska grunden för det är ganska bräcklig. Den

*Om rätten för
värnpliktiga att
sätta upp bilder i
logement*

Torsdagen den
24 november 1977

*Om rätten för
värnpliktiga att
sätta upp bilder i
logement*

juridiska tolkningen måste vara att militärerna kan hindra spridning, men inte på grund av innehålllet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 15 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1977/78:107–109 till utbildningsutskottet

1977/78:110 till socialförsäkringsutskottet

1977/78:111–116 till näringsutskottet

1977/78:117 till civilutskottet

1977/78:118 och 119 till konstitutionsutskottet

§ 16 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1977/78:78

§ 17 Anmäldes och bordlades

Motioner

1977/78:120 av *Birger Rosqvist* och *Börje Nilsson* med anledning av propositionen 1977/78:14 om utbildning på musikområdet

1977/78:121 av *Anna-Greta Skantz* och *Hans Gustafsson*

1977/78:122 av *Anna-Greta Skantz m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:20 med förslag till ändrad organisation för besvärspövning inom socialförsäkringen m. m.

1977/78:123 av *Gunnar Biörck* i Värmdö

1977/78:124 av *Gunnar Biörck* i Värmdö

med anledning av propositionen 1977/78:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78

1977/78:125 av *Börje Nilsson m. fl.*

1977/78:126 av *Jan-Ivan Nilsson m. fl.*

1977/78:127 av *Eva Winther*

med anledning av propositionen 1977/78:31 om riktlinjer i den fysiska riksplaneringen för vissa s. k. obrutna fjällområden

1977/78:128 av *Sven Andersson* i Örebro m. fl.

1977/78:129 av *Birger Nilsson m. fl.*

1977/78:130 av *Per-Erik Nisser* och *Allan Gustafsson*

1977/78:131 av *Olle Westberg* i Hofors m. fl.

med anledning av propositionen 1977/78:40 om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling

1977/78:132 av *Bengt Gustavsson m. fl.*

1977/78:133 av *Nils Hjorth m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:47 om åtgärder för att underlätta struktumvandlingen inom specialstålindustrin och stålgiuteriindustrin

1977/78:134 av *Hilding Johansson* och *Hans Gustafsson* med anledning av propositionen 1977/78:48 om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun

1977/78:135 av *Per Unckel* med anledning av propositionen 1977/78:50 om ändring i byggnadsstadgan (1959:612), m. m.

1977/78:136 av *Rolf Hagel* och *Alf Lövenborg* med anledning av propositionen 1977/78:61 om ökat stöd till barnfamiljerna m. m.

§ 18 Anmälan av interpellationer

Anmälades och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarskansliet

den 23 november

1977/78:79 av *Gunde Raneskog* (c) till kommunikationsministern om införandet av obligatoriskt varselljus för bilar:

När lagen om varselljus infördes uppstod en hel del frågor och komplikationer i det svenska samhället.

Problemet var att det inte fanns enbart lagstadgade lampor tillgängliga. Framför allt gällde kritiken att svensk industri inte var inriktad på tillverkning av denna enkla vara utan att vi nödgades använda utländska fabrikat, och så är läget fortfarande.

Kritiken förefaller riktig med tanke på både vår arbetsmarknadssituation och vår valutakris.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande frågor:

1. Är det möjligt att till svensk arbetsmarknad ge besked om tillverkning redan innan lagen träder i kraft, så att produkterna svarar mot lagens krav vid bestämt datum?

2. Är det möjligt att genom bättre planering spara både material och valuta för bilägarna och landet, och vilket förfarande vill statsrådet i så fall förorda?

Nr 34

Torsdagen den
24 november 1977

*Anmälan av
interpellationer*

Torsdagen den
24 november 1977

*Anmälan av
interpellation-
ner*

1977/78:80 av *Tore Nilsson* (m) till jordbruksministern om sprängningar inom tätbebyggt område:

Det har visat sig att de negativa verkningarna av sprängningar som försiggår i tätbebyggda områden har varit stora. Störningarna och påfrestningarna på miljön är i många fall omfattande, och de som drabbas av skador och obehag har svårt att få rättelse och ersättning.

Ett exempel kan anföras som åskådliggör saken. I ett område i en förort till Stockholm skedde sprängningar vintertid för några år sedan för lossgöring av grus, varvid skador uppstod på villor i närheten. För tre år sedan erhöll ett företag tillstånd till sprängning i urberget i samma trakt. Stenen krossades sedan i ett krossverk på orten. Stora skador i form av sprickor har uppstått. Många av ägarna till villor och annan bebyggelse är gamla människor, pensionärer, som har svårt att göra sig hörda. De som klagat har avvisats med invändningar om att besiktning skett före och efter sprängningarna och att mätningarna visat endast tolererbara skador. Man har förgäves sökt ersättning för uppkomna kostnader.

Då det gäller krossningen av sten har miljörubbingarna också blivit betydande. Bullret är besvärande. Dammet förorenar omgivningen och är en plåga för dem som bor närmast. Krossen ligger omedelbart intill en kyrkogård, där stendammet faller överallt. Även sprängverksamheten inverkar på kyrkogården.

Det förefaller underligt att en verksamhet av detta slag är tillåtlig. I synnerhet sprängningar som varar i årtal "tröttar ut" fasader och husgrunder, åstadkommer sättningar och sprickbildningar samt utgör genom bullret och dammet en permanent miljörisk.

Lika underligt är att påvisbara skador icke undantagslöst ersätts. Om en verksamhet av detta slag anses nödvändig och försvarlig så nära bebyggelse, bör den som drabbas av förluster hållas skadeslös. Tolkningen av mätresultaten är i många fall diskutabel, och kontrollen av mätinstrumenten kan stundom ifrågasättas.

Jag vill därför fråga jordbruksministern:

Anser statsrådet att lagstiftningen bör överses i syfte att nå större restriktivitet vid sprängning inom tätbebyggt område?

den 24 november

1977/78:81 av *Elyv Nilsson* (s) till industriministern om åtgärder för att mildra verkningarna av planerad personalminskning vid SJ:

Sysselsättningsläget i landet är bl. a. genom den långdragna lågkonjunkturen synnerligen prekärt. Såväl statliga myndigheter som kommuner och landsting lägger ner mycken möda på att skaffa fram meningsfulla beredskapsarbeten i väntan på ett uppsving inom industrisektorn för att därmed minska arbetslöshetsköerna.

I detta läge ter det sig mycket anmärkningsvärt att SJ planerar så

stora och omfattande förändringar av verksamheten, som medför friställning av ett mycket stort antal anställda.

I samband med planerna på att överföra styckeodset från järnväg till landsväg i stor omfattning kommer exempelvis mellan 1 200 och 1 400 SJ-anställda att friställas, och dessutom kommer ett stort antal att friställas i samband med den inskränkning av öppethållandetiderna som planeras vid olika järnvägsstationer. Sålunda kommer ett stort antal stationer att vara helt obemannade och därmed i praktiken stängda för allmänheten från fredagkväll till måndagmorgon.

Jag är medveten om att regeringen inte direkt kan dirigera hur SJ sköter den interna verksamheten, men jag tycker ändå att dessa aviserade planer medför så stora förändringar i trafikpolitiken att det borde vara skäl för regeringen att ingripa.

Att föra över all styckeodstrafik från järnväg till landsväg, från en enda terminalpunkt i varje län, måste ju innebära så stora förändringar att det får betecknas som införande av en ny trafikpolitik. Dessutom ligger det helt på kollisionkurs med riksdagens tidigare uttalade intentioner att ha ett samhällsekonomiskt synsätt på hela trafikpolitiken, liksom med strävandena att spara energi och att försöka få en bättre miljö.

Rationaliseringen med de stängda stationerna och den därmed försämrade servicen för allmänheten innebär ju dessutom en minskad attraktivitet för järnvägen, vilket kommer att bidra till att ytterligare försvåra de strävanden som görs att förmå flera människor att lämna bilen hemma och i stället ta tåget.

Det finns alltså många anledningar att ta upp SJ:s planer på regeringsnivå, även om den främsta motiveringen till min interpellation är av arbetsmarknadspolitiska skäl.

Jag vill därför med hänvisning till det anförda framställa följande interpellation till industriminister Nils Åsling:

Om SJ:s aviserade planer fullföljs, vad tänker industriministern göra för att mildra verkningarna i de regioner som berörs?

Industriministern har vid flera tillfällen uttalat att företagen skall ta sitt sociala ansvar för sysselsättningen på utsatta orter. Anser industriministern att detta även bör gälla statliga verk?

§ 19 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 24 november

1977/78:161 av Frida Berglund (s) till statsrådet Britt Mogård om tidpunkten för förslag till riksdagen beträffande skolhälsovården:

Skolhälsovårdens innehåll, organisation och huvudmannaskap behand-

Nr 34

Torsdagen den
24 november 1977

Meddelande
om frågor

lades av skolhälsovårdsutredningen, som lämnade sitt förslag i augusti 1976. Utredningen har remissbehandlats, och yttrandena över den har varit positiva. Om utredningens tidsplan skall hållas måste riksdagen snarast få ärendet till behandling.

Under återopande av det anförda hemställer jag att till statsrådet Mo-gård få ställa följande fråga:

När avser statsrådet lägga förslag beträffande åtgärder inom skolhäl-sovårdsområdet?

1977/78:162 av *Gustav Lorentzon* (vpk) till industriministern om vissa regeringsförhandlingar rörande import av virke:

I senaste numret av *Modo:s* personaltidning *Insikt* meddelas bl. a. att omfattande besparingsåtgärder kommer att genomföras inom kon-cernen. Flera hundra befattningar kommer härigenom att försvinna. Till besparingsåtgärderna hör även en omfattande minskning av virkeslagren. Bl. a. skall "importen av virke från utlandet begränsas så långt som möj-ligt". MoDo har enligt uppgift i samma tidning inlett diskussioner med den sittande regeringen om att begränsa importmängden och därmed bryta överenskommelsen från år 1975 med den dåvarande regeringen.

Jag vill därför fråga industriministern:

Pågår förhandlingar mellan MoDo och regeringen i frågan om import-veden, och tänker regeringen bryta överenskommelsen som gjordes mel-lan den tidigare regeringen och MoDo?

1977/78:163 av *Bertil Måbrink* (vpk) till justitieministern om åtgärder för att förstöra vissa personregister, m. m.:

Sedan flera år tillbaka har enligt uppgifter Stockholmspolisen olagligt registrerat människor som omhändertagits med stöd av LSPV (Lagen om slutet psykiatrisk vård). Det skall röra sig om 10 000 som är re-gistrerade.

För att ett ingripande enligt LSPV skall kunna ske behövs ett vårdintyg utskrivet av en läkare. Detta vårdintyg – som kan jämföras med en se-kretesskyddad sjukjournal – tar polisen en kopia på. Kopian införs senare i ett personregister. För ett år sedan avslöjades ett LTO-register hos po-lisen som också stred mot lagen.

Jag vill mot bakgrund av detta ställa följande fråga till justitieministern:

Vilka åtgärder ämnar justitieministern vidta för att förstöra befintliga register och förhindra uppkomsten av nya?

1977/78:164 av *Evert Svensson* (s) till industriministern om finansieringen av visst industriprojekt vid Berol Kemi i Stenungsund:

Beskedet om finansieringen av Oxoprojektet vid Berol Kemi i Ste-nungsund har dröjt, vilket skapat problem för den fortsatta planlägg-ningen.

Det är därför angeläget att besked lämnas de närmaste dagarna.

Jag får därför till industriministern hemställa om svar på frågan:

Kan industriministern ange när regeringens ställningstagande i frågan om Oxoprojektets finansiering kommer att lämnas?

Nr 34

Torsdagen den
24 november 1977

*Meddelande
om frågor*

1977/78:165 av *Britta Bergström* (fp) till budgetministern om formuleringen av information från myndigheter:

På förfrågan från en pensionär hur pensionen är beräknad lämnade statens personalpensionsverk följande svar:

”Normalbeloppet beräknas enligt följande princip:

Medeltalet av den för vart och ett av de fem sista åren före pensionsavgången gällande lönegraden. 65 % därav. ./. Eventuell reducering på grund av brist i antalet erforderliga tjänsteår.”

Pensionären menar att detta svar inte är begripligt för en vanlig statsanställd.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande fråga till budgetministern:

Vill budgetministern medverka till att viktig information från myndigheter formuleras så att den inte blir onödigt svårbegriplig?

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 14.34.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert